

סרטים
איוב מתמרד בהונגריה

חוסר תיקוה
— הוא חטא

יהודים איכרים לא היו חזיון נפוץ במרכז אירופה, וחוקים דרקוניים מנעו מהם לעסוק בחקלאות. ובכל זאת, סיפורו של אימרה ג'וז' ג'וז'י המרד של איוב (שלום לך בן) — ראה שעות) שאוב מניסיון אישי.

גם הוא, כמו הילד שהוא גיבור סרטו, הגוי שזכה להמשיך את הגרעין של המורשת הרוחנית היהודית, אומץ בילדותו לשנה עליידי מישפחה יהודית, והוא מספר על קהילה יוצאת-דופן, שרק מתיימט שרדו ממנה, ומעטים עוד יותר יודעים על קורותיה המופלאים. מספר ג'וז'וז'י: "על גדות הנהר תיסה,

בימאי ג'וז'וז'י של
עולמם של שאגאל ומנוחין

בגבול רומניה-הונגריה, לא כימיהביניים ואף לא בסיפורי-האגדות, למעשה עד ומננו שלנו, עד 1945, חיתה קהילה עצמאית של איכרים יהודים, בעלי תרבות חקלאית מובהקת. קהילה זו נמחקה לחלוטין בתוך הזמן הקצר של ארבעים שנה, לא יותר מזה, מבלי להשאיר כמעט כל עדות כתובה. אנו מדברים על הענף ההונגרי של העולם התרבותי שמארק שאגל, יהודי מנחין ומארטין בובר כמו מתוכו. סינתזה בין רוחניות לעבודה, שימחת-חיים וקשיחות גרוטסקית של ראיית עולם סקפטי. המרובר על האיוור שבין נהר הברג ונהר הטוקאי בהונגריה — כגודלם של רובעי קווינס וברוקלין גם יחד.

רבנים כמו ישוּן. בזמנים עברו חיו שם אותם רבנים מחוללי נפלאות וצדיקים, שעשו ניסים ליהודים ולגויים גם יחד. באותו חבל ארץ חיו בצוותא קאתולים, פרוטסטנטים ויהודים, חוואים ורועי-צפן, ללא חצצים ומתחים דתיים. האגדות המקומיות מספרות על רבני-כפר שונים, שהיו מחוללים ניסים ומרפאים חולים, ממש כישוע בשעתו. כמו אותו רב מכפר קרוצור, שהכפיל לחם ודגים למען ישיבעו הכל, או רב אחר, שהאמינו כי בכוחו לקרב אוהבים שאיבדו את הדרך זה אל זה. עד היום עולים לרגל לקיבורו של הרב יצחק טאוב, שחי במאה השמונה-עשרה, ורכים ישמחו בוודאי לזהות כסרט את השיר ההונגרי היפה התרנגול מקרקר בקול, שהולחן עולם סקפטי על-ידי הרב טאוב. אני הופתעתי לגלות כי מילותיו של שיר עממי זה הן תערובת של יידיש, גרמנית והונגריה.

לשאלה המתבקשת יותר מכל שאלה אחרת, מדוע בחר ג'וז'וז'י דווקא בנושא שהוא קונטרוברסאלי כל-יך בהונגריה, השוכנתו (הר) אויה לשמש כמפת ליוצרים ישראלים, החרי ששים לגעת בנושאים מסויימים, הנחשבים כ"רגישים"? "מישוע מפתח בסרטי — הבה נגלה זאת לכננו" — מסביר את השקפתו. מחובתנו, ההונגרים, לבחון את עברנו הלאומי, ההיסטוריה של גרמניה והונגריה ישנן בעיות דמות, איני מאמין שקיים אישהו לאום שנועד למחילה לפאשיזם. קיימות רק נסיבות היס טוריות, שהן בנות או הרסניות, כמו האכרה הייודיה רוזה, אני מאמין שחוסר תקווה הוא חטא, וזה הרעיון שתופש לגבי כל מקום, אם זו גרמניה, ארצות-הברית, או רוסיה הסובייטית.

הזכות
להתנגדות

שלום לך בן (הונגריה, צפון, תל-אביב) — מפיצי הסרטים בישראל מעריכים מאוד את דמתו של הקהל הבא לראות את סירטיהם. זאת הסיבה, כנראה, לשמות החדשים, רבי הדימיון והמשמ"עות, שהם מעניקים לסרטים ברגע שהם משחררים אותם מן המכס.

שלום לך בן אינו מלודרמה איטלקית משנות החמישים או עיבוד חדש לדמעתון מצרי של ערב-שבת בטלוויזיה. שמו המקורי של הסרט הוא המרד של איוב — ושני הבימאים, אימרה ג'וז'וז'י ובארנה קאבאני, שאף כתבו את התסריט יחד עם קתלין פטניי, גם התכוונו שזה יהיה שמו.

כי הסרט מספר על אג יהודים, חשובי ילדים, בכפר הונגרי, בתקופת מילחמת העולם השנייה, המנסה להערים על האלוקים פעמיים. ראשית, משום שהאלוקים מנע מהם יורש בהמיתו, על פניהם, את שיבעה ילדיהם. הם מחליטים לאמץ ילד, אבל יותר מזה — השואה בשער, וברור כי גם אם היורש העתידי יהיה יהודי, גם הוא נחרץ דינו למות. על כן מחליטים לאמץ ילד נוצרי, וכך הם עוקפים את החלטת האל, ואם החלטה זו שלו מנוגדת לחוקי הטבע — בוודאי שבטעות יסודה. כי הטבע רואג להמשכיות הבריאה, זאת רואים האיכרים היהודים בכל הסובב אותם, בחי ובצומח; ובהיותם משוכנעים בקדושת כל דבר חי על פני האדמה הזאת, יותר מאשר בקדושה שעל-פי הבדלי דת, גזע ומין, הם מעזים להתנגד לגזירה מלמעלה. ועוד

פרנץ זנתה והדי טמסי: להוריש בכל מחיר

לקח מלמד האיכר היהודי: את המורשת הרוחנית אתה יכול להעביר גם דרך שליח שלא נולד על ברכיה, אך נתחנך עליה.

כל הרעיון הפילוסופי הנאור הזה מוגש בצורה קולנועית מלאת חן ופשטות, מצולמת ברגישות ומשוקת במהימנות על-ידי פרנץ זנתה, הדי טמסי וגאבור פהר. חבל שאותם המתכתשים בנושא "מיהו יהודי" אינם הולכים למעמם לקולנוע.

מעיון הבתולים
האוסטרלי

זהירות, הוא עלול לשמוע (אוסטרליה, אסתר תל-אביב) — יש בסרט כל מה שמקטלגי הקולנוע האיכותי מכנים בשם "איכות המוצר". אלא שאיכות אמיתית, או איזה כשרון ספונטני שיעשה אותו באמת לחוויה — אין בו, אפילו, כמו שנאמר בפירסומים, שהוא זכה בשמונה מתוך עשרה, פירסי האוסקר האוסטרליים. (ומי שידוע מה הם כל "האוסקרים" המקומיים — יבין.)

יש בו תסריט מלא פנינים ואמיתות גדולות מן החיים, על-פי ספר נושא פרסים של סאמנר לוק אליוט (יליד אוסטרליה, שהיה לסופר-החצר של אופרות-סבון אמריקאיות, טלוויזיות, ניות, בשנות החמישים); יש בו צילום "אמנותי" מלא ערפילים, העולים מן האדמה בכל מזג-אוויר; יש בו אפילו מוסיקה רבת-מיתרים, של ריי קוק, העולה ומעצבת כל אימת שהקהל נועד ללחוץ על שקית הדמעות; והעיקר יש בו ילד מוכשר בצורה מפחידה כמעט לגבי גילו (ניקולאס גדלהיל) בעל יכולת לבטא את השפה האנגלית כפי שאף צבר אינו מסוגל לעשות בשפת העברית, ועליו נלחמות שתי זודות בתולות ואכולות-תסיכים, במילחמה שקרמר נגד קרמר נראה לעומתה כמו סיפור אהבה.

הסיפור: הילד המכונה פִּיאָס (המקבילה האנגלית של הביטוי העברי נ"ב) הוא בנה של סופרת שנפטרה בלידתו;

ונדי יוז: התאבדות או תאונה?

אביו, שתיין חסר-יציבות, השאירו בידי גיסתו ובעלה, חסרי-אמצעים אך אוהבים, גיסתו האחרת רוצה את הילד לעצמה כפיצוי על אביו, שאהבה בסתר כל חייה, ומציעה לו עושר אבל לא אושר. למזלו (ואולי גם למזלם של הצופים באולם) הבתולה העשירה נספית בתאונה פיתאומית בנוסעה במעבורת (ואולי בעצם מתאבדת, כשהיא שומעת כי מפיצי הסרט בישראל שינו את שמה בשרירות-לב מוונדי יוז לוונדי הודג'ס).

פטפת
קופצת

חג שמח (צרפת, פאר, תל-אביב) — מצחיקון הטומן בחובו גרעין של עצב — ז'אן-פול בלמונדו עובר מכושף של כפיל פעלתן למעמד של מצחיקאי-פּטפּטן. וזה עצוב, כי כל מה שהיה מוזהה לחיוב עם כושר פיסיו-לולייני וקולנוע בפעולה מתמדת הופך כאן לדבר-נות במהירות כפולה, ואין זה משנה אם הוא מזכיר למבקר-י קולנוע את דה-פינס או את בודו — הוא לא מזכיר את בלמונדו במיטבו.

הבעיה היא שהסיפור עצמו אינו עמוק כדי להצדיק כל-יך הרבה מילים: בלמונדו, בתפקיד של אדריכל מצליח בגיל המסוכן, מתמרפר בלי סוף ונתפס על חס על-ידי אשתו, דווקא בחברת התמימות בהתגלמותה — סופי מארסו.

כדי להרגיע את האשה (מארי לאפורה, שגם היא נראית כמו "היה היתה פעם"), ממציאים השניים סיפור שאין בו אף שורה אמנה אחת, גם לא אמניות זמנית, וכך קולח דרשיח עמוס לחלוטין במשלים ובהלצות. שספק אם מי שאינו בקיא במורשת הצרפתית יבין את כולו. פיתאוס: כרבע שעה לפני הסוף, הופך הסרט למשהו מאופרה אחרת: מתפתחת קטטה אדירה, וארמון הקונגרסים החדש של ניצה

ז'אן-פול בלמונדו: לא בסרט הנכון

(בריביירה הצרפתית) כמעט שחוזר למצבו הקודם — כלומר לערימת פיגומים.

במוקדם או במאוחר יצטרך זור' ("המיקצוען") לאוטנר להחליט מה הוא רוצה: סרטי פעילות מצחיקים, ואז יהיה עליו לבחור תסריט מתאים, או מצחיקונים מדוברים — וכאן ספק רב אם דווקא לאוטנר הוא הבימאי המתאים לביים אותם.